

بررسی عوامل اجتماعی و محیطی مرتبط با بازگشت مجدد معتادان به مصرف مواد افیونی در مراجعین به مراکز دولتی ترک اعتیاد شهر همدان، ۱۳۷۹

کوروش امینی^۱، داریوش امینی^۲، فاطمه افشار مقدم^۳، دکتر ماهیار آذر^۴

خلاصه

سابقه و هدف: از آنجا که ۵۰ تا ۷۵ درصد معتادان پس از ترک اعتیاد و رهایی از زندان یا مراکز بازپروری به مصرف مجدد مواد مخدر، می‌پردازند و این موضوع مسئله‌ی اعتیاد را پیچیده‌تر و دشوارتر می‌سازد، این پژوهش به منظور تعیین عوامل اجتماعی و محیطی مرتبط با بازگشت مجدد معتادان به مصرف مواد افیونی در مراجعین به مراکز دولتی ترک اعتیاد شهر همدان در سال ۱۳۷۹ انجام شد.

مواد و روش‌ها: پژوهش حاضر یک مطالعه‌ی توصیفی و ابزار گردآوری داده‌ها مصاحبه‌ی ساختار یافته بود. جامعه‌ی پژوهش مردان ۱۵ تا ۶۰ ساله‌ای بودند که حداقل یک بار اقدام برای ترک (قطع مصرف) داشتند. تعداد نمونه ۹۶ نفر بود که به روش غیر تصادفی و آسان انتخاب شده بودند. فرم اطلاعاتی در دو بخش با ۵۷ سوال تنظیم، و روایی و پایایی آن تایید شد. اطلاعات با روش‌های آمار توصیفی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: از دیدگاه معتادان عامل بین فردی مرتبط با عود، معاشرت با دوستان معتاد و منحرف (۸۷/۵ درصد) و عامل شغلی، بی‌کاری (۷۰/۹ درصد) بود و در عوامل اقتصادی، فقر با فراوانی ۶۷/۷ درصد مهمترین عامل بود. عامل خانوادگی مرتبط با عود، برای افراد مجرد، برخورد نامناسب خانواده (۱۰۰ درصد) و برای افراد متأهل (۷۴/۱ درصد) برخورد بد همسر و فرزندان بود.

نتیجه‌گیری و توصیه‌ها: یافته‌های پژوهش نشان داد آموزش و مداخله در جهت روش‌های قاطعیت و تغییر در سبک زندگی به مددجویان و آموزش روابط بین فردی و مدارا با مددجو به اعضای خانواده‌ی وی بعد از قطع مصرف مواد ضروری است. در ضمن برنامه ریزی جهت ایجاد بستری مناسب برای اشتغال این دسته از معتادان توصیه می‌شود.

واژگان کلیدی: اعتیاد، وابستگی به مواد، معتاد، عود

مقدمه

کمتر پدیده‌ای را می‌توان یافت که همانند اعتیاد، جوامع بشری را مورد تهدید قرار داده باشد. با وجود خطرات و عوارض ناشی از اعتیاد، هر روزه بر شمار قربانیان این دام مرگبار افزوده می‌شود و مشاهده‌ی صحنه‌های هولناک آن اکنون نتوانسته به عنوان هشدار جدی برای اجتناب سایر افراد به ویژه قشر جوان جامعه تلقی شود (۱).

بررسی‌ها نشان می‌دهند که حدود ۳۷ درصد جمعیت ۱۲ سال و بالاتر آمریکا حداقل یک بار در طول عمر خود

مواد قاچاق^۱ را تجربه کرده‌اند و ۵/۵ درصد آن‌ها حداقل یک بار با یک مشکل مرتبط با سوء مصرف دارویی در طول عمر خود مواجه شده‌اند (۲).

هم‌چنین هزینه‌ی سالانه‌ی کلی اعتیاد برای جامعه‌ی آمریکا در نیمه‌ی دهه‌ی ۱۹۹۰ حدود ۲۰۰ میلیارد دلار تخمین زده شده است (۳). در ایران براساس مستندات ثبت شده در حدود یک میلیون و ۲۰۰ هزار نفر معتاد دایمی و ۸۰۰ هزار نفر مصرف کننده‌ی تفریحی وجود دارد (۴). هر ساله اعتیاد باعث خروج ۱۷۳ میلیارد تومان پول توسط عوامل خرید از کشور می‌شود (۵). از سوی دیگر یکی از جنبه‌های مهم اعتیاد

^۱ کارشناسی ارشد پرستاری، مربی دانشگاه علوم پزشکی زنجان

^۲ کارشناسی ارشد روان‌شناسی تربیتی، سازمان آموزش و پرورش استان همدان

^۳ کارشناس ارشد پرستاری، مربی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

^۴ متخصص روان‌پزشکی، استادیار دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی